

Editörden

Uzun yıllar kamu yönetimi alanyazınının gündemini disiplinin “kimlik bunalımı” tartışmaları belirledi. Disiplinin nesnesinin ne olduğu ve/veya ne olacağı tartışmaların ana fay hattını oluşturdu. Kamu yönetimi alanının ayrı bir disiplin olarak örgütlenmesinin akademik meşruiyeti, bu tartışmaların hem katalizörü hem eşlikçisi oldu. Alanyazın, bu nedenle, uzun yıllar epistemolojik tartışmaların etkisi altında kaldı. Kamu yönetimi lisans ve lisansüstü eğitim programları da ağırlıklı olarak bu tartışmalardan etkilendi.

Bu tartışma gündemini disiplinin köken sorunuyla bağlantılandırmak ve kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olarak ortaya çıktığı andan başlayarak sorunu genelleştirmek de mümkündür. Ki, tartışmalar böyle bir seyir de izlemiştir. Ancak tartışmaların 1980 ve 90'lardan itibaren yoğunlaştığını göz önünde bulundurduğumuz zaman, tartışma gündem ve yoğunluğunun tarihsel bağlamından koparılamayacağını görüyoruz. 1980'lerden itibaren neoliberalizmin yükselişi, 1990'larda “tarihin sonu” iddiasıyla birleşerek tartışmaların içeriğini belirlemiş ve süreklileşmesine neden olmuştur. Genel geçer gerekçelerle değil, ama neoliberal dönemin yönetim biçim(leri) tarihin sonu metaforuyla insanlığın son yönetim biçim(ler)i olarak idealleştirildiği için, yönetsel gerçekliğin bilgisinin üretilme süreci sorgulanmaya ve bu çaba gereksiz görülmeye başlanmıştır.

Bugün ise, *Public Administration and Development*, *Public Administration Review* ve *Asia Pacific Journal of Public Administration* gibi kamu yönetiminin önde gelen dergilerinde, kamu yönetiminin önemi ve bu alandaki araştırmaların önceliği vurgulanıyor. Tartışmaların bağlamı, içeriği ve seyri hızla değişiyor. *Publicus*'un bu sayısına bir görüş makalesiyle katkı sunan Nuray Ertürk Keskin'in “Kamu Yönetimi Neden Önemlidir?” adlı yazısında işaret ettiği gibi, günümüz tartışmalarını da yine “tarihin sonu”nu ilan etmiş olan Francis Fukuyama'nın iki çalışmasının başlattığını görüyoruz. Fukuyama'nın, 1990'larda olduğu gibi, bugün de pratik ve teorik alanda etkisini gösterecek şekilde dünya genelinde yönetsel gerçekliğin değişmekte olduğunu gördüğünü söylemek mümkün. Yine alanın önde gelen isimleri, ABD başta olmak üzere tüm dünyada demokratik yönetim

pratiklerinden farklı pratiklerin gündeme gelmesinin politik, ekonomik ve sosyal nedenlerine yoğunlaşıyor; kamu yönetiminin bu demokrasi açığını kapatabilme kapasitesine odaklanıyorlar.

Publicus, tartışmaların bağlamının, içeriğinin ve seyrinin hızla değişmekte olduğunu görüyor. Bu sefer kamu yönetiminin tartışmaların merkezine yerleştirildiğinin de farkında. İlk dönem tartışmaların disiplinin yönetsel zayıflığına yaptıkları vurgudan farklı olarak, vurguyu çalışma alanının genişliğine ve önceliğine yaptıklarının da farkında. Birinci sayısından başlayarak okuyucularının da buna tanıklık etmesine öncülük etmek istiyor. Yönetimsel gerçekliğin yerel, bölgesel ve ulusal ölçekte somutlanan pratikleri dahil, tümünün dünya ölçeğindeki eğilimlerden etkilendiğini dikkate alarak hem bu eğilimleri hem de bu eğilimleri konu alan tartışmaları önemsiyor. Ancak, *Publicus*, bu değişimi görmekle yetinmek istemiyor; bu tartışmaların parçası da olmak istiyor. Onun için tartışmaları belirleyen tarihsel bağlama ve yönetim alanındaki ontolojik değişime odaklanmayı hedefliyor. Alana özgün katkının bu değişimin özgün araştırma sorularıyla ele alınmasından geçtiğinin bilincinde olarak, araştırmayı derginin odağına yerleştiriyor. Çalışma alanını da yönetsel yapı ve aktörlerle sınırlandırmayarak, somutta bu yapı ve aktörleri de öne çıkaran toplumsal ilişkilerin örgütlenme süreçlerine odaklanmayı önem veriyor. Bugün demokrasinin krizi olarak adlandıran sürecin, demokrasinin ve devletin “kamu”suz kalmasından kaynaklandığını görerek, *publicus* adından başlayarak yönetimin “kamu”sunu araştırmaların merkezine yerleştiriyor.

Publicus, yayın hayatına başladığı bu ilk sayısında, kamu yönetimi alanındaki tartışmaların, bağlamının ve içeriğinin değiştiğini görüyor; ve bu tartışmalara çerçeve çizebileceğini düşündüğü iki görüş makalesiyle sayfalarını açıyor. İlk makale, alanın önemli isimlerinden Jos C. N. Raadschelders’ın “The Future of Government and its Study of Public Administration: Accountability for Democracy” (Yönetimin Geleceği ve Kamu Yönetimi Çalışmaları: Demokrasi için Hesap Verebilirlik) makalesi. Makale, kaynağını “Cumhuriyetin 100. Yılında Nasıl Bir Kamu Yönetimi?” sorusunun sorulduğu Kamu Yönetimi Derneği tarafından 26-27 Ekim 2023 tarihinde gerçekleştirilen

Uluslararası Kamu Yönetimi Kongresi'nin açılış konuşmasından alıyor. Raadschelders, diğer akademik çalışmalarında olduğu gibi, yönetimi kısa bir zaman dilimi, belirli yönetsel yapılar ve ölçme-değerlendirme süreçleriyle sınırlandırmayarak, yönetim olgusunu çok geniş bir tarihsel ve toplumsal perspektifle ele alıyor ve yönetsel alanın bilgisinin üretilme sürecinde titiz bir kavramsal çerçeve oluşturuyor. Nasıl yönetiyor ve/veya yönetiliyorsa, öyle kurumsal düzenlemelere sahibiz diyerek, asıl olarak yönetmenin kendisine odaklanmamız gerektiğini vurguluyor. Tarih boyunca farklı yönetim deneyimleri olduğunu dile getiren ve üçüncü çağ olarak adlandırdığı demokratik yönetimi diğer yönetim biçimleriyle karşılaştırarak ele alan Raadschelders, bu tarihsel ve toplumsal perspektif ışığında, demokratik yönetimlerin de özellikle neden bugün kırılganlaştıklarının ortaya konulması gerektiğini önemsendiğini dile getiriyor. Nedenleriyle bu süreci analiz ediyor. Raadschelders'ın bu nedenler arasından öne çıkardığı başlık ise, hesap verebilirlik oluyor. Toplumdaki insanların konum ve rollerine nasıl bir vurgu yapıldığı yönetimi belirlediği gibi, yönetimin de bireysel ve kurumsal olarak hesap verebilirliği, toplum karşısında yönetimin konum ve rolünü belirler, diyor. Onun için, demokratik yönetimlerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde hesap verebilirliğin öne çıkarılması gerektiğini savunuyor.

Bu sayının ikinci görüş makalesi ise, Nuray Ertürk Keskin'in "Kamu Yönetimi Neden Önemlidir?" makalesi. Keskin, kamu yönetiminin önemini şu sözlerle özetliyor: "Toplumların refahı ve mutluluğu nasıl bir yönetime maruz kaldıklarıyla ilgilidir. Gelecek nesillerin nasıl bir yaşam sürecekları, haklarının bugünden gözetilmesiyle ilgilidir. Yaşadığımız ya da uzaktan kahrolarak seyretmek durumunda kaldığımız her felaket 'başka türlü yönetmek mümkün mü?' sorusunu gündeme taşımaya devam ettiği için kamu yönetimi önemlidir." Gelirin eşitsiz dağılımıyla birlikte yoksulluğun derinleşmesi, fırsat eşitliğinin yok olup gitmesi, otoriterleşme, demokratik değerlerin aşınması, göç hareketleri, salgın hastalıklar, iklim değişikliği, kıtlık, gıda krizi, yapay zekânın gelişmesiyle gelen değişimler ve belirsizliklerin artması nedeniyle günümüzde kamu yönetiminin öneminin daha da arttığını vurguluyor. Kamu yönetimi eğitim ve araştırmalarına tarihte hiç olmadığı kadar önem vermemiz gerektiğini

dile getiren Keskin, Türkiye’de kamu yönetimi eğitim ve araştırma evrenini inceleyerek, nasıl olması gerektiğine dair bir yol haritası çizmeye çalışıyor.

Yönetim olgusunu ve kamu yönetimi disiplini ele alan bu iki önemli görüş makalesini beş araştırma makalesi takip ediyor. Bu makalelerden üçü tarım yönetimine odaklanıyor. *Publicus*, yayın hayatına sosyal medyada trend olabilecek veya çok satabilecek bir konuyla başlamama riskini alıyor. Onun yerine bizlerin hayatına her gün değen, somut olarak her gün gündemimiz olan bir konuyu üç ayrı başlıkta somutlayacak üç tarım makalesine sayfalarını açıyor. Belki Türkiye’de nüfusun %90’ının tarımda istihdam edildiği 1920’lerde veya ekonominin ana motoru olduğu 1950’lerde olsaydık, tarım çalışmak gözde olabilirdi. Bugün ise, 2022 verilerine göre, nüfusun sadece %15,65’i tarımda istihdam ediliyor ve tarım sektörünün ekonomideki belirleyiciliği sanayi ve hizmet sektörlerinin gerisinde kalmış durumda. Ama şunu biliyoruz ki, sadece ülkemizde değil, tüm dünyada ekonomik krizler en çok sofralarımızı etkiliyor; Covid-19 salgınında gördüğümüz gibi bağışıklık sistemimiz sağlıklı ve kaliteli gıdaya erişimimize bağlı, çocukların öğün atlamak zorunda kalması en önemli yoksulluk göstergesi, küresel ısınmayla birlikte karşı karşıya kaldığımız en önemli sorunlardan biri kuraklık, kentleşme eğilimi hızını korurken kentlerin beslenmesi için yeterli gıda stoğunun olması önemli, yeni teknolojilerin denendiği bir çağda gıda güvenliği en önemli başlıklardan biri haline gelmiş durumda. Günümüzde bu tabloyu da belirleyen en önemli alan, son kırk yılda neoliberal politikaların en çok etkilediği ve hızla dönüştürdüğü tarım alanı. Onun için tarım alanının yönetimi ile *Publicus* araştırma makalelerine başlıyor.

Tarım makalelerinin ilki, Cuma Yıldırım’ın “Türkiye ile Sudan Arasında İkili Tarımsal İşbirliği ve Ortaklığına İlişkin Anlaşma’nın Politika Başarısı Kapsamında Değerlendirilmesi” makalesi. Makale, neoliberal politikaların, toprak söz konusu olduğu durumda dahi, tarım alanında ulusal sınırları nasıl aştığını ve ulusötesi tarımsal alan yönetiminin gündemimizde olduğunu gösteriyor. Yıldırım, 2007-2008 dünya gıda fiyatı krizinden sonra birçok ülkenin gıda güvencesi sağlama gerekçesiyle başka ülkelerin tarım arazilerini arazi gaspı

yoluyla kullanmaya başladığına işaret ediyor. Bu kapsamda Türkiye'nin, 2014 yılında Sudan'la imzaladığı ikili tarım anlaşmasını merccek altına alıyor. Anlaşmayla Sudan'da 12.500 hektar alanda TİGEM (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü) ve Sudan Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ortaklığında bir çiftlik kurulması; Türk özel sektör firmalarına 780.500 hektar alanda tarımsal yatırım teşviki verilmesi kararlaştırılmıştır. Yıldırım, bu ulusötesi tarım politikasını politika başarısı ekseninde analiz etmektedir.

İkinci makale, Burhan Özalp'in "Tarımın Metalaştırılmasında Devletin Rolü: Türkiye Tarımı" makalesi. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nde çalışan Özalp, tarım alanındaki tarihi ve güncel istatistiki verileri, devletin Cumhuriyet tarihi boyunca izlediği iki temel tarım politikasının tarım alanını nasıl etkilediğini açıklamak için seferber ediyor. Devlet müdahalesinin belirleyici olduğu dönemde de, özelleştirme ve müdahale alanının daraltılmasıyla biçimlenen neoliberal dönemde de, tarımsal üretim alanının metalaşması ve piyasayla entegrasyonunda devletin çok önemli bir rol oynadığını ortaya koyuyor. Özalp, bu iki dönemi politika araçları ve sonuçları itibarıyla niteliksel olarak farklılaştıran unsurları ele alıyor.

Üçüncü makale, Güler Ünlü'nün "Tahılın Jeopolitiği: Rusya, Savaş ve Yeni Bir Düzen" makalesi. Ünlü, dünya ölçeğinde tarımsal üretimin %30-35'ini oluşturan tahıl üretimi, finansmanı ve dağıtımına odaklanıyor. Ünlü, finansal piyasalar için değerli bir metaya dönüşmüş olan tahılın, 2007-2008 gıda krizinden sonra tahıl sektörünün finansal piyasalarla daha da entegre hale gelmesiyle, öneminin arttığını belirtiyor. Makalenin iddiası, 2022 yılında başlayan Rusya - Ukrayna Savaşının küresel piyasalardaki bu hakim paradigmayı değiştirme gücünde olduğudur. Ünlü'ye göre, küreselden bölgele kayan, korumacı politikaların ağırlığını hissettirdiği, kamusal müdahale mekanizmalarının ekonomi politikalarına yeniden davet edildiği yeni bir düzen şekilleniyor.

Publicus'un bu sayısında yer alan diğer iki araştırma makalesi ise, kamu yönetiminin ne kadar geniş bir alana yayıldığını ve çalışma alanının da eş zamanlı olarak genişlemesi, farklı konuları araştırma konusu haline getirmesi gerektiğini gösteriyor. Şeyma Sağdıç Güven, "Daha Az Devlet Daha Çok Vakıf: Bir Özel Mülkleştirme Yolu" adlı makalesinde

son yıllarda Türkiye’de kamu yönetimi alanında ağırlığını hissettiren vakıflara odaklanıyor. Son yirmi yıl içinde vakıfların kamu örgütlenmesinin bir parçası gibi faaliyet gösterir hale gelmelerine ve kamu mülkiyetine dahil varlıkların vakıf faaliyetleri için tahsis edilmesine dikkat çekerek, bir özel hukuk tüzel kişisi olan vakıfların kamu varlıklarının özel mülkleştirilmesinde önemli bir işlev üstlendiklerini örnekleriyle ortaya koyuyor. Müge Neda Altınoklu ise, “Oda ve Birliklerin Nitelik Sorununa Alternatif Bir Bakış” adlı makalesinde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına yoğunlaşıyor. Esnaf ve ticaret oda ve birlikleri ile üst kuruluşlarını temsilen Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu’nu (TESK) mercek altına alarak bu kamu örgütlerinin niteliğine ilişkin bir sorgulama içine giriyor. Faaliyet alanı ve sermaye birikimi dinamikleri itibarıyla, bu kuruluşların farklı mesleki ve sınıfsal çıkarlar etrafında kurumsallaşan kamu kurumları olarak değerlendirilmesini öneriyor.

Publicus, sayfalarında ayrıca iki kitap incelemesi ve iki etkinlik raporuna yer veriyor. Kamu yönetimi araştırmaları ve eğitimi alanında kitapların önemli bir rol üstlendiğinin bilinciyle, alanın araştırmacı ve eğitimcilerinin eleştirel bir bakış açısıyla yeni kaynaklarla buluşmasını, aynı zamanda, alanda fark yaratmış eserlerin yeniden gündeme alınmasını önemsiyor. Bu kapsamda, Markus Miessen’in 2010 yılında ilk basıldığı günden beri ses getiren *Katılım Kabusu* kitabı ile Élise Massicard’ın 2018 yılında Fransızca yayımlanan ve 2023 yılında Türkçeye çevrilen *Mahalleyi Yönetmek: Muhtarlar Üzerinden Türkiye’de Devlet-Toplum İlişkileri* kitabının incelemelerine yer veriyor. İlkini Ezgi Seçkiner Bingöl, ikincisini de Şulenur Özkan Erdoğan’ın kaleminden okuyabilirsiniz. Etkinlik raporları ise, kamu yönetimi alanında yapılmış etkinliklere ışık tutmayı amaçlıyor. Serhat Saatçi, Kamu Yönetimi Derneği tarafından 26-27 Ekim 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen “Cumhuriyet’in 100. Yılında Nasıl Bir Kamu Yönetimi?” konulu Uluslararası Kamu Yönetimi Kongresi’ni değerlendiriyor. Şeyma Eşki Çaylak da Adadayız projesi yürütücülerinden Galimi Çınarlı Kırsal Kalkınma ve Turizm Derneği ve İstanbul Adalar Vakfı ile Kamu Yönetimi Derneği işbirliğinde 28 Şubat 2024 tarihinde düzenlenen “Yönetim Birimi Olarak Ada” yuvarlak masa toplantısını ele alıyor.

Yayın ekibi olarak Publicus'un ilk sayısını sizlere takdim ederken danışma kurulumuzda olmayı kabul ederek bizlere destek veren hocalarımıza, makale çağrımızı cevapsız bırakmayarak güzel yazılarıyla bu sayımıza katkı sunan yazarlara, bu yazıların sizlere ulaşması için özenle değerlendirmede bulunan hakemlere çok teşekkür ediyoruz. Sadece kamu yönetimi alanının değil, tüm bilim alanlarının nitelikli çalışmalarla buluşabilmesi için, titiz ve büyük özveri isteyen bir yayıncılık faaliyetine ihtiyaç duyulduğunun bilincindeyiz. O nedenle, yayın ekibi olarak bu bilinçle *Publicus'*a hayat vermeye devam edeceğimize söz verimiz.

Editör

Fatma Eda Çelik

EPHE / Université PSL, Fransa-Paris